

Определяйки автобиографизма като доминиращо явление в Яворовото творчество до 1910 г., Михаил Неделчев не смята за необходимо да разграничи разножанровостта на неговите проявления. Всъщност автобиографизмът е от принципно различен порядък, когато става дума за поезия/лирика (драстично проявен в двата цикъла „Самота“ и „Писма. Денят на самолъжата“) и за проза (очерците „От обсерваторията до гарата“ и „В тренът“, „македонските“ мемоари). Патетично-трагичен в поезията, в прозата той е сложен сплав от лиризм, патетика, но най-вече хумор, самоирония, пародия. Докато поетико-лирическият глас е (условно, по презумпция) автентичен, то прозаично-мемоарният ще се окаже (както доказва скрупулъзното изследване на Инна Пелева¹², чиито наблюдения тук ще имаме предвид) вътрешно вторичен, колажирал разнородни и сложно диалогизиращи помежду си гласове – собствени и чужди, с пределно размити граници между тях.

Когато говорим за близостта между лирика и мемоар на базата на тяхната принципна азовост и конфесионалност, ние трябва да държим сметка и за същностната разлика между тях. Ако лириката е *първичен*, спонтанно митосъздаващ жанр, то прозата, а още повече мемоарната проза (обсебила македонската тема у Яворов), е *вторичен* жанр, предполагащ сложна психологическа и културна рефлексия, емоционална дистанцираност, усъмняване, травестия. Докато лириката гради автомита, мемоарът е склонен да го пародира и руши. „Следвайки“ отблизо действителността, той се оказва особено нефункционален по отношение на автомита. Мемоарът по принцип, като иманентна жанрово-дискурсивна характеристика, е възможно най-неудачният жанров избор за конструиране на един автомат. Именно в това обстоятелство можем да потърсим една от причините за вторичната лиризация на Яворовите „Хайдушки копнения“ и в крайна сметка за преодоляване на мемоарното чрез преход към един принципно нов тип автобиографизъм в „Безсъници“, който ще се окаже адекватният жанров механизъм за (макар и аберационното, неволното, „по погрешка“) конструиране на същинския мит „Яворов“.

Тук ще разгледаме особената аутомитогенна нефункционалност на мемоарния жанр, и специално ролята на хумора в нея.

Основната причина за тази нефункционалност е обстоятелството, че мемоарът изисква вторична ценностна „ние“-идентификация на Аза.

¹² Пелева, И. Яворов. Македония и краят на историята. – В: Пелева, И. Възраждания. С., 1999, с. 139–173.